

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Hanna Wróblewska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na zapytanie nr 2116 posała Bartosza Zawiei z 15 stycznia 2025 roku w sprawie planowanego wyburzenia zabytkowego dworca kolejowego Trzebaw-Rosnówko, znajdującego się na terenie gm. Stęszew w woj. wielkopolskim, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

W pierwszej kolejności podkreślić trzeba, że dworzec kolejowy Trzebaw-Rosnówko jest ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków Gminy Stęszew. Został też objęty ochroną prawną zgodnie z art. 7 pkt 4 u.o.z.o.z. na mocy ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stęszew (Uchwała Rady Miejskiej Gminy Stęszew nr XXV/267/2027 z 16 maja 2017 r.). Ponadto, jak wynika z informacji przekazanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków [WWKZ] w piśmie z 27 stycznia 2025 r. (znak Po-WD.5135.636.2.2025), organ ten 15 stycznia br. wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie wpisania do rejestru zabytków budynku dworca w zespole stacji kolejowej Trzebaw-Rosnówko. Postępowanie to nie zostało jeszcze zakończone.

Wskazać w tym miejscu należy, że zgodnie z art. 9 ust. 1 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292; dalej: u.o.z.o.z.) do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków [WKZ] z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Należy mieć na względzie, że przepisy u.o.z.o.z. precyzyjnie określają zakres kompetencji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Ponadto rolę Ministra jako organu ochrony zabytków wyższego stopnia wobec wojewódzkich konserwatorów zabytków regulują przepisy ustawy z 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 572; dalej: k.p.a.). W tym miejscu wskazać trzeba, że organy administracji publicznej są zobowiązane do przestrzegania swojej właściwości instancyjnej (art. 15 k.p.a.). Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jako organ ochrony zabytków drugiej instancji, ocenia decyzje WKZ jedynie w skutek odwołania od konkretnego rozstrzygnięcia lub w drodze nadzorczego postępowania administracyjnego prowadzonego na zasadach określonych w k.p.a. Oznacza to, że Minister nie jest uprawniony do ingerowania w postępowania administracyjne prowadzone przez WKZ poza wskazanymi wyżej trybami.

Wyjaśnienia wymaga także, że zgodnie z art. 5 u.o.z.o.z. odpowiedzialność za stan zachowania zabytku spoczywa przede wszystkim na jego właścicielu lub posiadaczu. Jest on zobowiązany bowiem w szczególności do zapewnienia warunków: 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku; 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości; 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

Organy administracji publicznej zaś zgodnie z art. 4 u.o.z.o.z. są zobowiązane do podejmowania działań z zakresu ochrony zabytków mających na celu: 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

W ramach ww. obowiązków WKZ zgodnie z art. 38 ust. 3 pkt 3 u.o.z.o.z. prowadzi kontrole przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w zakresie sprawdzenia zgodności wszelkich działań podejmowanych przy zabytkach wpisanych do rejestru oraz prowadzonych badań archeologicznych z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu i zatwierdzonej dokumentacją. Na podstawie ustaleń wynikających z ww. kontroli w przypadku stwierdzenia, że zabytek jest w nieodpowiednim stanie zachowania, może wydać kontrolowanej osobie fizycznej lub kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej zalecenia pokontrolne zobowiązujące do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w określonym terminie, o ile ich charakter nie uzasadnia wydania decyzji, o której mowa w art. 49 ust.1 u.o.z.o.z.

WKZ może też odstąpić od wydania zaleceń pokontrolnych i wydać jedną z decyzji nakazowych, o których mowa w art. 43 ust. 1, art. 44 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 46 ust. 1 lub art. 50 ust. 1 (art. 40 ust. 1 i 2 ww. ustawy). Trzeba przy tym zwrócić uwagę, że możliwość wydania jednej z ww. decyzji zależy od wpisu obiektu do rejestru zabytków.

Zwrócić trzeba uwagę, że ww. działania leżą w wyłącznych kompetencjach WKZ. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego jako organ odwoławczy nie jest uprawniony do angażowania się w postępowania administracyjne prowadzone przez WKZ w trybie innym niż odwołanie od konkretnego rozstrzygnięcia administracyjnego (art. 127 k.p.a.). Nie istnieje też przepis prawny umożliwiający Ministrowi podejmowanie działań z zakresu opieki nad zabytkiem, zastrzeżonej dla właściciela zabytku (art. 5 u.o.z.o.z.). Minister nie jest zatem uprawniany do wykonania remontu zabytkowego dworca Trzebaw-Rosnówko. Działania te należą bowiem do wyłącznych obowiązków jego właściciela.

Jednocześnie przepisy u.o.z.o.z. pozwalają posiadaczowi zabytku ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 73 u.o.z.o.z.). Zgodnie z przepisem art. 74 u.o.z.o.z., dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa, której dysponentem jest Minister, oraz przez WKZ ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda. Stosownie zaś do art. 78 ust. 1 i 2 u.o.z.o.z. dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru. Jeśli zaś zabytek posiada szczególnie wysoką wartość albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. Dotacja może również zostać udzielona w wysokości 100% nakładów, jeśli ww. prace muszą zostać przeprowadzone niezwłocznie z uwagi na stan zachowania zabytku. Artykuł 81 ust. 1 u.o.z.o.z. stanowi natomiast, że w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być

udzielona także przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Szczegółowy tryb przyznawania dotacji celowej z budżetu państwa oraz rodzaj prac, na które można otrzymać dofinansowanie, określają przepisy rozdziału 7 u.o.z.o.z. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przyznaje dotacje w ramach Programu Ochrona Zabytków. W myśl regulaminu ww. programu dotacja może zostać udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie prac, które zostaną przeprowadzone w roku udzielenia dotacji, bądź na dofinansowanie nakładów na prace, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku. Szczegółowe informacje dotyczące zasad przyznania środków finansowych w ramach Programu Ochrona Zabytków dostępne są na stronie internetowej <https://www.gov.pl/web/kultura/ochrona-zabytkow-2024>

Podkreślić należy jednocześnie, że ww. dotacje udzielane są wyłącznie na prace przy obiekcie wpisanym do rejestru zabytków (zgodnie z art. 9 ust. 1 u.o.z.o.z.) na wniosek jego posiadacza.

Odpowiadając zaś na pytanie, „czy decyzja o wyburzeniu została poprzedzona pełną analizą konserwatorską oraz ekonomiczną, uwzględniającą możliwość rewitalizacji dworca na cele turystyczne i kulturalne”, wskazać trzeba zgodnie z przytoczonymi wcześniej wyjaśnieniami WWKZ z 27 stycznia 2025 r., że ww. analizy nie zostały wykonane. W piśmie WWKZ poinformował, że Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego 30 grudnia 2014 r. wydał PKP.S.A. decyzję nakazującą rozbiórkę dworca. Decyzja ta nie została poprzedzona uzyskaniem stanowiska właściwego organu konserwatorskiego, w tym wypadku Powiatowego Konserwatora Zabytków w Poznaniu [PKZ]¹, zgodnie z art. 67 ust. 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz. U. z 2024 r. poz. 725, z późn. zm.). PKZ po otrzymaniu informacji o rozbiórce szaletu w zespole stacji Trzebaw-Rosnówko 3 stycznia 2025 r. przeprowadził oględziny stacji, a następnie 7 stycznia 2025 r. wydał PKP S.A. decyzję nakazującą wstrzymanie robót budowlanych związanych z rozbiórką budynku stacyjnego. Ponadto PKZ zwrócił się do Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego z prośbą o przekazanie decyzji nakazującej PKP S.A. ww. rozbiórkę. Zaznaczyć trzeba w tym miejscu, że wskazane dokumenty znajdują się w wyłącznym posiadaniu PKZ.

Uprzejmie informuję, że w opinii WWKZ i PKZ - jako organów właściwych w ww. sprawie² - podjęcie ewentualnej współpracy z lokalnym samorządem w zakresie dalszych losów przedmiotowego dworca będzie możliwe po zakończeniu postępowania dotyczącego wpisania tego budynku do rejestru zabytków.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Bożena Żelazowska

¹ zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 24 marca 2009 r. między Wojewodą Wielkopolskim a Starostą Poznańskim w sprawie powierzenia Powiatowi Poznańskiemu spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w granicach administracyjnych powiatu poznańskiego (Dz.U. Woj. Wlkp. z 2009 r., nr 85, poz. 1212)

² Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w kwestii postępowania administracyjnego w sprawie wpisania budynku dworca do rejestru zabytków oraz Powiatowego Konserwatora Zabytków jako organu prowadzące pozostałe działania z zakresu art. 4 u.o.z.o.z. w stosunku do przedmiotowego zabytku.